

Asia: VN/13128/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin esitetyistä muutoksista?

Imatran kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseen kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta.

Pidämme esityksen tavoitteita hallinnollisen taakan keventämisestä ja palveluprosessien sujuvoittamisesta perusteltuina ja kannatettavina. Esityksen mukainen aktivointisuunnitelman laatimisvelvollisuuden kohdistaminen ainoastaan toimeentulotukea saaviin asiakkaisiin selkeyttää työnjakoa ja mahdollistaa palvelujen paremman kohdentamisen.

On kuitenkin tärkeää huomioida, että asiakkaiden palveluntarve ei katoa tai vähene lainsäädäntöä tai hallintoa muuttamalla. Erityisesti kaikkein heikoimmassa asemassa olevien, vaikeasti työllistyvien työnhakijoiden osalta on huolehdittava siitä, että palvelupolut eivät katkea muutoksen seurauksena.

Näkemyksenne esityksen vaikutuksista työttömiin?

Lakimuutoksen myötä aktivointisuunnitelmien tekeminen supistuu, mikä saattaa jättää osan asiakkaista ilman selkeää reittiä kuntouttavaan työtoimintaan. Erityisesti yli 25-vuotiaat työnhakijat, joilla on oikeus työmarkkinatukeen, mutta jotka eivät täytä TYM-kriteereitä, voivat jäädä palvelujen ulkopuolelle. Näille asiakkaille tulee varmistaa riittävät ja soveltuvat palvelut, jotka tukevat heidän osallisuuttaan ja edistävät työllistymistä tai kouluttautumista. Esityksessä olisi syytä tarkemmin huomioida nuorten palvelutarpeet, sillä osa heistä ei välttämättä tarvitse laajamittaista monialaista palvelua, mutta toisaalta pelkkä työllistymissuunnitelma ei riitä tukemaan heidän osallisuuttaan riittävästi.

Nykyisen TYMin (entisen TYPin) asiakkaiden palveluihin ohjautuminen on paikoin edellyttänyt erityistä tukea ja koordinointia. Uudistuksen yhteydessä on tärkeää varmistaa, että palveluprosessit ja toimijoiden roolit ovat selkeitä ja toimivia, jotta asiakasohjaus säilyy sujuvana ja katkeamattomana. Nuorten aikuisten osalta kuntouttava työtoiminta on tuottanut valtakunnallisessa tarkastelussa hyviä tuloksia. Merkittävä osa nuorista siirtyy toiminnan jälkeen koulutukseen, tuettuun työhön tai avoimille työmarkkinoille. On tärkeää säilyttää ja vahvistaa tämä myönteinen kehitys. Samalla on syytä muistaa, että kaikenikäisten asiakkaiden kohdalla kuntouttavan työtoiminnan vaikutukset osallisuuden, itseluottamuksen ja sosiaalisten taitojen vahvistumisessa ovat merkittäviä yksilötason saavutuksia.

Näkemyksenne esityksen vaikutuksista viranomaisten toimintaan?

Kannatamme monialaisen työllistymissuunnitelman käyttöönottoa työttömyysetuutta saavien kohdalla. Tämä edellyttää selkeitä vastuunjakoja sekä sujuvaa ja systemaattista yhteistyötä työllisyysalueiden, kuntien ja hyvinvointialueiden välillä. Siirtymävaiheeseen on varattava riittävästi koulutusta, ohjeistusta ja resursseja. On myös tärkeää, että tiedonvaihto viranomaisten välillä toimii keskeytyksettä. Uudistuksen onnistuminen edellyttää toimivia sähköisiä järjestelmiä, selkeitä prosessikuvauksia ja henkilöstön perehdyttämistä.

Näkemyksenne esityksen taloudellisista vaikutuksista?

Lakimuutoksen toimeenpanon onnistuminen vaatii riittävän rahoituksen ja henkilöstöresurssien varmistamista paikallistasolla. Vaikka esityksen mukaan kunnille ei aiheutuisi merkittäviä lisäkustannuksia, käytännön vaikutukset voivat kuitenkin aiheuttaa epäsuoria kustannuksia. On tärkeää, että mahdollisista hallinnollisista säästöistä osa kohdennetaan palveluiden vahvistamiseen.

Työllisyyspalveluiden ja sosiaalipalveluiden yhteistyö tulee turvata siirtymävaiheessa ja sen jälkeen. Myös kolmannen sektorin toimijoiden palvelut ovat monelle asiakasryhmälle ainoa matalan kynnyksen osallistumismahdollisuus.

Ehdotamme, että lakimuutoksen vaikutuksia seurataan systemaattisesti ja että kunnilla on mahdollisuus antaa palautetta esimerkiksi kahden vuoden siirtymäajan jälkeen. Kuntouttavan työtoiminnan vaikuttavuuden arviointi on keskeistä, vaikka hallinnollista dokumentointia kevennetään. Lakimuutoksen tulee olla yhteensopiva muiden samanaikaisten uudistusten, kuten sosiaaliturvauudistuksen ja TE-palveluiden siirron kanssa. Kunnilla on oltava selkeä kokonaiskuva näiden yhteisvaikutuksista palveluiden jatkuvuuden turvaamiseksi. Eri lainsäädäntöjen ja prosessien yhteensovittaminen tulee suunnitella huolellisesti.

Yleistä lausuttavaa esitysluonnoksesta.

Paikallisilta vaikutuksilta ei voida välttyä sillä, Imatran kaupungissa kuntouttava työtoiminta on keskeinen osa sosiaalisen kuntoutuksen keinovalikoimaa. Se ei ainoastaan tue yksilön työkykyä ja osallisuutta, vaan sillä on myös laaja yhteisöllinen merkitys. Esimerkiksi kolmannen sektorin toimijat, joita Imatralla on useita mm. Imatran Seudun Pelastakaa Lapset ry, tuottavat toimintaa, joka nojaa pitkälti kuntouttavaan työtoimintaan. Mikäli palvelu ei olisi saatavilla, menetettäisiin paitsi osallistumisen mahdollisuuksia myös merkittäviä sosiaalisen tuen muotoja, kuten harrastustuki ja ruokalahjakortit vähävaraisille perheille. Mikäli kuntouttava työtoiminta vähenee, muiden sosiaalipalveluiden tarve kasvaa. Tämä aiheuttaa painetta hyvinvointialueiden jo valmiiksi kuormittuneeseen palvelujärjestelmään.

Imatralla kuntouttava työtoiminta on tärkeä osa sosiaalisen kuntoutuksen keinovalikoimaa. Lakimuutokset vaikuttavat palveluohjaukseen ja yhteistyökäytäntöihin eri toimijoiden välillä. On tärkeää varmistaa, että siirtymä uuteen malliin tapahtuu hallitusti ja tiedonvaihto toimii saumattomasti viranomaisten kesken.

Imatran kaupunki tukee esityksen tavoitteita hallinnollisen taakan keventämisestä ja työnjaon selkeyttämisestä. Samalla korostamme seuraavien seikkojen huomioimista toimeenpanossa:

- riittävä resursointi ja henkilöstön koulutus kunnille
- sujuva ja saumaton monialainen yhteistyö
- suunnitelmallinen siirtymävaihe ja toimiva tiedonvaihto
- vaikutusten seuranta ja kunnille annettava palautekanava
- kolmannen sektorin toimijoiden tunnustettu rooli osallisuuden tukemisessa
- erityisesti heikossa asemassa olevien työnhakijoiden palvelujen jatkuvuuden turvaaminen

Kuntouttava työtoiminta on monelle asiakasryhmälle merkityksellinen ja vaikuttava palvelu, jonka kehittämistä tulee jatkaa uudistustenkin keskellä. Pidämme tärkeänä, että uudistuksen hyödyt realisoituvat asiakaspalvelun parantumisenä eikä ainoastaan hallinnon keventymisenä.

Vento Marika
Imatran kaupunki - Yritys- ja työllisyyspalvelut

